NAZ.
nuele III
II

NAZ.
nuele III
II
LI

Digitized by Google

NAZ.
ele III

I

Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVII
A
21
NAPOLI

-21

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

TVRBATVS IMPERII ROMANI STATVS, EIVSque origo & cauſa.

Hoc eſt.

INFORMATIO CIRCA PRAESENTES IMPERII DIScordias, earumqúe Authores.

A. P. A.

Iuxta Exemplar Gallicum Biturigibus editum,

ANNO M. DC. XIV.

Digitized by Google

CVm vltima Imperij comitia infelicem ſatis, prô dolor, ſortita ſint finem, vt quæ Anno 1608. ſine fructu vix dum in principio diſſoluta, nuperrime 1613. nulla aut parua poſt ſe ſpe relicta, in aliud tẽpus reiecta, credendum certè eſt, neminem ſe magni huius mali reum faſſurum; imò quemuis vndique conquiſitis ſeu veris ſeu vanis rationibus eo potius allaboraturum, vt ſua in Imperatorem & Imperium iactata obedientia & fidelitate, alteri hanc culpam imponat.

Ne itaque ſimpliciores circumueniantur, atque vicini Imperio Reges & Principes, apud quos ſummum obreptionis periculum, in ſiniſtrum inducantur iudiciũ, ſuaſit candoris & veritatis ſtudiũ, horũ comitiorum ſucceſſum, breuiter quidem, at abſque fuco & paſsione deſcribere.

Ad cuius intellectum præmittendum eſt, eas quæ adhuc num aut ſunt, aut in Imperio repullulant lites, tunc initium ſumſiſſe, cum irrepentibus in eo ſectis, vnà cum religione Procerum animi quoque immutati ſunt; antea enim ſicut Vna in vniuerſum Fides, ita & vna Imperij lex, vnus & vnanimis legis intellectus, ſecundum quem citra ſtatus reſpectũ, iuſtitiâ vigẽte, quiſq; aut damnabatur aut abſoluebatur.

Ab Anno vero circiter 1520. cùm Martinus Lutherus noua ſua paſſim in Imperio dogmata ſparſiſſet, atque aliquot Principes ſæculares iis imbuiſſet, cœperũt tam iuris communis, quàm

quæ ab Imperatoribus, Carolo quarto in Bulla aurea Anno 1356. Friderico tertio Anno 1442. in ſua Francofurti edita reformatione, Maximiliano primo Anno 1495. eiuſdem Auguſtæ facta declaratione, An. 1500. diuerſiſque alijs ſanctionibus de pace inter Status, eorumque ſubditos promulgatæ erant leges, minus fideliter obſeruari; ita vt ijs ſpretis, iam mutuæ inuaſiones & graſſationes paſſim impune quaſi inualeſcerent. quibus malis diligenti ſtudio obuiare conatus glorioſiſſimus Carolus quintus, primũ quidẽ Vvormatiæ Anno 1521. dein Auguſtæ 1525. & Spiræ Anno 26. vtrobique Ferdinando eius vices gerente, ſicut & ibidem Anno 29. Auguſtæ Anno 30. Et ſub Rege Romanorum Ferdinando Spiræ Anno 42, iterum 44. ibidem, alijſque pluribus Diætis, & quod videret horum diſſidiorum cauſam & fomitem eſſe nouiter obortum diſſenſum in religione, ſummâ curâ & ſolicitudine in id incubuit, vt eo ſubmoto, correctiſque erroribus, ſtatus in primæua & concordi fide concordes efficeret: quemadmodum ea de cauſa Concilium Tridentinum, & diuerſa colloquia, præſertim verò Anno 57. Vvormatiæ inſtituta: quæ dubio procul optimum Imperatorem ſpe ſua non defraudaſſent, ſi in illo Sectarij comparuiſſent. In hoc autem cum Saxoniæ Legatis, diſceptationem ſcilicet inter Catholicam religionem duntaxat & puram Auguſtanam confeſſionem, cæteris omnibus ſuccedaneis ſectis vnanimiter & præiudicatiuè exploſis, inſtituendam cenſentibus (vti & hoc pacto cautum erat) conueniſſent.

His

His ergo omnibus fruſtra tentatis Statuum animi indies magis magiſque in ſe mutuo excandeſcebant, & iam non amplius diſsimulatũ, ſed apertum ſpirabant Martem, niſi Carolus profuſis priuilegijs ſectarios (quos deinceps Proteſtantes vocabimus) cumulaſſet; Catholici vero ſuis, quas contra ipſos, ob diuerſa Eccleſiæ occupata bona habebant, actionibus in perpetuum renunciaſſent, atque hoc pacto furorem eorum compeſcuiſſent.

Occupauerant tum temporis aliqui ex Proteſtantibus antiquos quoſdam Imperij Epiſcopatus, aliaſque Eccleſias & bona Eccleſiaſtica à Catholicis in vſum Catholicorum piè fundata, contra expreſſam pacis publicæ conſtitutionem, quæ huiuſcemodi ſpolia ſeuerè interdicit: hæc jure repetebant Catholici, atque officium Imperatoris vt Iudicis implorabant. Sed cum illis conſtanter renuentibus verendum eſſet, ne re deciſa motus in Imperio ſuſcitarentur, & ad reſiſtendum Turcæ tanto minus ſufficiens redderetur Cæſar, Ratisbonæ Anno 41. Catholici ſpe futuræ compoſitionis, eò inducuntur, vt in Camera Imperiali omnes ſuas intuitu Religionis, hoc eſt, bonorum Eccleſiæ, inſtitutas actiones, quo ad vniuerſale vel nationale Concilium, ſopiendis fidei litibus inſtitutum, effectui mandatum eſſet, ſilere iubeant & ſiſtant; hac quidem ab Imperatore facta fide, ſe præuia commiſſione determinaturum inter cauſas religioſas & prophanas; ſimulque conſentientibus Statibus ſancitum fuit ſub pœna fractæ pacis, ne intuitu religionis alter alte-

Digitized by Google

rum offenderet, eiuſque bona inuaderet; ſed & in ſpecie Eccleſiaſticos in poſſeſsione ſuorum cenſuum & redituum deinceps abſque vlla turbatione relinquendos: quo obtento Proteſtanes, iam palam indicendũ Conciliũ, quod paulo ante placuerat, recuſant, Catholicoſq; vt proximè obtentũ Iuſtitiũ, in Iudicio ſcil. Camerali, ad quinquenniũ protelent, adigunt, vt ex receſſu Imperij An. 1542. Spiræ cõdito patet.

Interea quò Status in officio contineat, animosque concitatiores à grauiori motu præſeruet Cæſar, comitia multiplicat, fiuntque præſertim ad ſecuritatem Clericorum iteratò pacis leges, Spiræ An. 44. videlicet hæ.

Nemo Statuum alterum ad ſua religionis ſuſceptionem adigat, aut eius ſubditos à debita obedientia & fidelitate ſeducat, iiſq́ contra Magiſtratum patrocinetur.

Eccleſiaſticis ſui maneant cenſus & reditus ſalui, quos tempore Ratisbonenſis Diætæ Anno ſcilicet 41. *adhuc in poſſeſſione habuerunt.*

Vtq́ ob Eccleſiæ patrimonium vlterior inter Status animorum diſiunctio, & diffidentia euitetur, Eccleſiaſtica Collegia, Monaſteria, & Domus, ſiue Catholicorum, ſiue Auguſtanorum illa ſint, ſuis bonis, cenſibus, & prouentibus, quamuis in alterius principatu aut dominio ſitis, non deſtituatur, ita vt deinceps cuiuis Collegio, Prælaturæ, Monaſterio, Xenodochio, Domui & Eccleſiæ, eo nempe in loco, vbi illa ſita ſunt, ſua bona, ſuiq́ reditus abſq́ recuſatione cedant, operâ ad id fideliter ab aliis Statibus, nullo religionis intuitu præſtitâ

ſitâ. Principes vero Eccleſiaſtici. aliiq́; Status, nemini quàm Imperio immediatè ſubiecti, eorūq́; bona, hac lege non cenſendi, ſed iis vbicunque reſidentibus reditus & cenſus eorum liberè cedant.

Similiter Prælati, Religioſi, aliiq́; Eccleſiaſtici, qui ob immutatā religionem, reſidentias ſuas mutarunt, inquè aliorum Statuum dominia & territoria migrarunt, fruātur bonis ad eorum Collegia, Monaſteria & beneficia pertinentibus, quamuis in aliena iuriſdictione ſitis (quorum ſcilicet poſſeſsionem Anno 41. adhuc habuerunt) vſque dum diſcors religio componatur. Ita tamen vt Dominis rei ſitæ, ſua circa huiuſmodi bona iam ante hoc religionis diſsidium competentia & vſitata Dominicalia Iura ſalua ſint & maneant.

Ex his bonis Monaſteria, Eccleſiæ, Scholæ, Eleemoſynæ, Hoſpitalia, vti Anno 41. ita deinceps nullo religionis diſcrimine ſuſtentētur. Si quæ verò inter Status ob bona Eccleſiæ occupata & litigioſa, conuentiones, compoſitioneſve factæ ſunt aut fient, eæ ratæ maneant ac firmæ.

Quæſtiones circa ſuſtentationem miniſteriorū ortæ, per electos à Partibus arbitros, aut amicabiliter ſopiantur, aut à Cōmiſſariis Cæſareis ſummatim definiantur, ita vt interea nemo ſua ideo poſſeſsione deſtituatur, aut arreſtis grauetur.

Monaſteria & templa non deſtruantur aut euertātur. Præter hac & vltra hanc conſtitutionem omnes Eccleſiaſtici, ſiue Catholici, ſiue Auguſtani, omnibus bonis emolumentis, reditibusq́; ſuis, vti

ea Anno 41. poſſederunt, liberè gaudeant & fruantur, ſuſpenſis denuo Catholicorum actionibus, aliisq́, receſsibus.

Camerales nullo religionis intuitu cuiuis æqua lance ius dicant.

Hæ itaque leges ſub authoritate inuictiſſimi Caroli (quibus Catholicis ob denuo ſuppreſſas eorum actiones, & reiectos Imperij receſſus nõ leue damnum illatũ eſt) à Statibus cõuentione & iureiurando ſancitæ ſunt: benè quidem ſi obſeruatores habuiſſent Proteſtantes, & in Eccleſiæ perniciẽ, bona Eccleſiaſtica contra iura & fundationes non tam graui exẽplo laicis aſſignata, & quaſi adiudicata fuiſſent.

Vt vt ſit, Catholici ſpe futuræ concordiæ, nimium creduli, annuerunt, iiſque maiora audendi locum & anſam dederunt: vnde quicquid vlterius VVormatiæ An. 45. de inſtituendo colloquio, Auguſtæ 48. de reaſſumptione Concilij Tridentini, omnibus ad id ſecuritate conceſſa, tentatum eſt, effectu caruit; quod aduertens Cæſar iniquitate cauſæ motus, quod videret nil niſi inducias & ſubterfugia quæri in fauorem ſpoliatæ Eccleſiæ, ita edixit:

Volumus, inquit, & debemus, ſecundum noſtrã ante hæc factam promiſſionem, ad Statuum (intellige Catholicorum, vt qui grauati, nil niſi ius inclamabant) ſupplicem implorationem, ob iuriſdictiones & bona Eccleſiaſtica inuaſa & occupata Commiſſarios noſtros deputare, qui amicabili compoſitione rem tranſigant, aut hoc non obtento id efficiemus, vt cuilibet Ius adminiſtretur, & ſpo-

liati

liati abſq; vllius grauamine (ſcil. iuſto) reſtituatur.
Verè juſti Cæſaris iuſtum eloquium, niſi qui priores Leges euerterant, & hanc quoque exinaniſſent, vt patebit.

Quæ omnia ſicut & cætera An. 51 Auguſtæ de concordanda religione fruſtra deliberata media, vt quæ omnia in nihilum reciderunt, piget hic latius & accuratius narrare, verbo dicam, religione ſepoſita & aliò reiecta, An. 52 adtranſactionem, aut ſi mauis concuſſionem Paſſauienſem ventum eſt (armati enim eam à Catholicis exegerunt, ijſque ſoli tuti fuerunt qui eam acceptarunt, vt contextus habet) ſed quod placuit ſemel deinceps quoque placeat.

Hoc autem inter cætera actum eſt hic, vt repetitis pacis legibus, quod proximè futuris comitijs circa pacem religionis à Statibus decretũ fuiſſet, id à quolibet irrefragabiliter, fide ad id pręſtita ſeruaretur; iniungendumq; Camerę Imperiali, vt contra hanc conuentionẽ grauatis, nullo religionis diſcrimine, juris impertirentur ſubſidia, Sãctis interim ex vetuſta Chriſtianorum jurãdi formula, penitus eliminatis.

Acceptam quoque illi habuerunt Cæſaris promiſſionem, qua ſe intelligentes, & Germanos, rebus Germanicis ſcilicet tractandis, conſilio ſuo aulico præfecturum ſpondebat.

Hac itaque tranſactione præmiſſa, vinctiſq; quaſi Catholicis, tandem Anno 55. (circa quæ tempora priori ſæculo Athenæ, omnium artium & diſciplinarum mater ab immaniſſimo Mahomete II. octauo Turcarũ Principe captæ ſoloque æquatæ sũt) quo ob diſſensũ religionis

 flũctu-

fluctuanti Reipub. Romanæ, vti ſpes omnibus bonis erat, ſubueniretur, famoſa illa amniſtia &, quæ adhuc num extat religionis pax, conſtituta eſt: cuius cum ſit aut eſſe debeat æterna authoritas, ſeriem hic neceſſario inteximus.

Iterum ergo ſepoſita de concilianda fide, contra pactum Paſſauienſe quæſtione, ſequentes pro patriæ tranquillitate, Cæſaris, omniumque Statuum iurata approbatione, factæ & promulgatæ ſunt ſanctiones. Capita hæc ſunt:

Ne quis poſthac alteri in Imperio bellum indicat, inferat, vel hoſtile quid aut per ſe moliatur, aut ope conſilioq; promoueat quin imo omnes concordibus votis, mutua beneuolentia ſtudeant, neque alter alterum, iudicio ſe ſubmittere paratum, tannona ſubminiſtratione, commerciiq; vel redituum perceptione intercludat.

Cæſar & Imperij Ordines nullum confeßionis Auguſtana Statum ob profeßionem Auguſtanam vi vel armis inuadant, lædant, vel ab hac confeßione, doctrina, cæremoniis, ritibuſq; Eccleſiæ in ditionibus eorum, aut iam introductis aut introducendis deijciat, ijsq; ſiue mandatis ſiue aliis modis graues ſint, ſed in hac confeßione eiuſq; exercitio bonis & iuribus ſuis liberi & quieti relinquantur, quæ autem de religione lis eſt, ea non niſi Chriſtianis, amicabilibus, & pacatis rationibus cōponatur.

Viciſsim Ordines Auguſtanæ confeßionis Cæſarem, electores cæteroſq; Imperij Principes & Status Catholicæ & auitæ religionis, ſiue Eccleſiaſtici ſiue ſeculares illi ſint, vnà cum ipſorum capitulis

& aliis

& aliis clericalis ordinis hominibus, non attento quò domicilium ſuum tranſtulerint, ſua religione atque Eccleſiæ ſuæ ritibus, cæremoniisq́ʒ, ſicut & bonis, dominiis, ſubditis, iuriſdictionibus, dignitatibus, iuribus, reditibus, cenſibus, decimis, abſqʒ vlla modeſtia vti frui ſinant & patiantur, ipſis potius in hoc ſubueniendo, quàm vllā vim inferendo, ad amuſsim Imperij legibus, conſtitutionibus, & pacis publicæ ſanctionibus obſeruatis, atqʒ hæc omnia ſub ſpōſione Cæſareæ Regiæqʒ dignitatis, honoris Principū, fidei & pœnæ conſtitutionis. quotquot verò nec Catholicæ Religioni, nec Auguſtanæ confeſsioni (vti nempè illa Anno 30. Cæſari exhibita eſt) addicti ſunt, hi beneficio huius pacis non fruantur, ſed ab ea penitus excluſi ſint.

Archiepiſcopi, Epiſcopi, Prælati, aliiq́ʒ Eccleſiaſtici, à Catholica religione recedētes à beneficiis eorumq́ʒ fructibus, honore & exiſtimatione ſalua, ſimul quoque abſcedant, Capitulis, aut quibus id de iure Eccleſiarum aut Collegiorum recepta cōſuetudine competit, aliam Catholicam perſonam in eius locum ſufficiendi, & eligendi data facultate, cui vnà cum Capitulis, aliisq́ʒ Eccleſiis, fundationes, electiones, præſentationes, cōfirmationes, cōſuetudines, iura & bona ſua ſalua ſint & maneāt.

Collegia, Cœnobia, aliaquè bona Eccleſiaſtica à Statibus nonnullis, eorumquè prædeceſſoribus occupata, piisq́ʒ vſibus applicata, ſi neque ad alios Imperij Status pertinent, nec tempore tranſactionis Pataüienſis, poſteaùe ab Eccleſiaſticis poſ-

ſeſſa

ſeſſa fuerint, ſub hac pace comprehendantur, ſuisq́ue locis immota maneant, neque vlla eo nomine ſit actio, petitio aut perſecutio. Nemini à Camera horum nomine proceſſus decernantur. Eccleſiaſtica iuriſdictio (ſaluis cuiuſuis reditibus, decimis, iuribuſque temporariis) in Auguſtanæ Confeſſionis ritus, miniſteria & leges inſtitutas, inſtituendasq́ vſque ad plenam religionis conciliationem, ne exerceatur, ſed confeſſione hac libera, interea temporis ſuſpenſa quieſcat, aliis tamen caſibus integra maneat. Statibus Catholicis reditus, cenſus, decimaq́ue maneant: Magiſtratui tamē ciuili, ſub quo ea bona ſita, ſua in his iuriſdictio ſecularis, commoda & iura, quæ ante ortū de religione diſsidiū ipſi in iis cōpetierunt ſalua ſint.

Ex his bonis, Miniſteriis, Eccleſiis, Scholis, Eleemoſynis, Hoſpitalibus, vt olim, ita deinceps, nullo alterutrius religionis diſcrimine prouideatur.

Qua de re ſi quid dubij incidat, Partes arbitros liti decidendæ nominent, qui causâ ſummariè cognitâ intra ſextum menſem, quid, quantumq́, eo impendendum ſit, pronunciabunt.

Interea quibus hoc nomine lis mota fuerit, nec poſſeſſione ſua deſtituantur, aut turbentur, nec eo minus quod antiquitus ex fundis emolumentisq́ ad miniſteria contulerunt, ad finem vſq́ litis porrigant.

Ne quis Statuum alterum eiuſuè ſubditos ſuæ religioni adigat, abſtrahat, vel contra Magiſtratum tueatur aut defendat, competentibus tamen Aduocatiæ iuribus excluſis.

Cæſaris

Cæſaris, Statuumquè ſubditis vnà cum familia religionis cauſa, aliò ſi velint commigrandi, bonaq; ſua alienandi (dum ſeruilis conditionis, debitiquè tributi nomine pro loci conſuetudine Magiſtratui ſatisfaciant) facultas & poteſtas eſto, Dominis tamen manumittendi arbitrio relicto. Hac pax diffidentiæ in Imperio tollendæ ſalutiq; patriæ promouendæ, & concordandis religionum litibus inita, ad vſque placidam & abſolutam religionis conciliationem, ſarta tecta & inuiolata ab omnibus ſeruetur: quod ſi generali concilio, nationali conuentu, colloquio, aliisq; Imperij tractatibus, hæc compoſitio acquiri non poſſit; pacis tamen huius in omnes caſus perpetua & æterna vis & authoritas erit.

Hac pace quoque Ordo Equeſtris immediatè ſubditus, ita fruatur, ne vnius aut alterius religionis cauſâ grauetur aut moleſtetur.

Quibus in Ciuitatibus liberis ante hanc conditam pacem vtraque religio in vſu fuit, in iis porro ſic remaneat, Ciues & incolæ ſeu Clerici ſeu laici, pacificè & comiter inter ſe cohabitent, neutri alteros de religionis ſuæ exercitio, Eccleſiæ ritibus & cæremoniis deturbare liceat, ſed liberum vltrò citròq; religionis facultatumq; & bonorum vſũ, ſicut ſuperius de Statib. cautũ, quilibet habeat.

Superioribus Imperij conſtitutionibus, huic paci nihil vlla in parte detrahatur, nec deinceps vlla contra eam derogatio, aut declaratio admittatur, ſi fiat, pro non facta habeatur.

Hæ

Hæc pax vti Cæſaris ordinumq́; religioſa aſſertione munita eſt, ita ſtabili omnium concordia & ſinceritate ſanctè & religioſè ſeruetur. Cæſar & Ordines nec ipſi inuicem, clamùe palamùe contra hanc pacem committant, nec fraudem facientibus aut contrauenientibus adiumento ſint, quin imò contra hanc conſtitutionem læſis, vltrò, ope & auxilio ſubueniant. Huic conſtitutioni Camera, pareat, Iuſq́; poſtulantibus citra alterutrius religionis reſpectum adminiſtret; in contrarium nec proceſſus decernat, nec aliud agat aut tractet.

Hanc itaque pacem valere iuſſis Epiſcopatibus verijſque Eccleſiæ bonis, remiſſis & ſepultis ſuis actionibus, non tamen abſque graui dãno, admiſſis in Imperio Auguſtanæ confeſſionis cultoribus, Catholici æquo animo amplexi, eam hucuſque ſtrictè coluerunt, hoſpites ſuos Auguſtanos humaniter habuerunt, ſeque deinceps hanc ſacroſanctam Imperij legem fideliter obſeruaturos ſanctè pollicentur. Sit ergo hæc norma, ad quam ſubſecuta in Imperio geſta, & hodiernus ſtatus examinandus eſt.

Obſeruarunt, inquam, Catholici hanc de pace ſanctionẽ ad amuſſim, nec vel minimæ cõtrauentionis hucuſque accuſati, aut rei facti ſunt: ex altera parte quam fideliter, videbitur: legem enim è veſtigio ſubſecuta eſt præuaricatio. Inuaſerunt enim Epiſcopatus *Magdeburgenſem, Bremenſem, Halberſtadienſem*, (hoc ſtatim iniuncto iuramẽto: Iuro quod non velim admittere Caluiniſmũ, nec reſtituere Papatũ) *Verdenſem, Oſnabrugenſem Mindanum, Lube-*

cenſem

cenſem, Vltraiectinum, Caminum, Schverinum Gādauenſem, Brandenburgenſem, Ratzenburgē-ſem, Sleſvicenſem, Hamelburgenſem, Libuſſenſē. Monaſteria & Cœnobia: Hirſchfeldenſe, VValkenrid, Maulbrou, Rittershauſen, Ad Lapidem VValdſachſen, ad S. Gilgen, Konigsbrun, Quedlingenburg, Herſſordē, VVeringeroda, omnes famoſas ad cultum diuinum inſtitutas Abbatias. Inuaſerunt dico, nec immeritò; eorum enim votis pro maiori parte vocati & introducti sūt: qui deſciſcentes à religionis & pacis lege, beneficiorū, iuriūq; Eccleſiæ incapaces, nullā vlterius eligendi ſeu poſtulandi facultatē habebāt.

Nunc etiam ſi qui diſſolutioris vitæ & laſciuiæ cauſa & ſtatum & religionem deſerunt, hos fouent, & in perceptione bonorum Eccleſiæ, pari æquitate contra ordinarios tutantur. Tēpla partim ad prophanos vſus conuerterūt, partim ita deſtruxerūt, exuſſeruntq; vt memoriā ſui poſteris, exigua tamē ipſorū laude faciāt.

Rebus ita laudabiliter (ſcil.) geſtis reſtabat qua ratione excuſſo Iuſtitiæ jugo, & ablata retinerent, & quod adhuc Catholicis ſupereſt, pari libertate impunè inuolare poſſent. obſtante enim religionis & prophana pace ſicut & iure communi, non Catholicorum vim, quos hucuſque benigniores experti eſſent, ſed Iudicis ferulam timebant, quid ergo Conſilij? circulum faciunt, & eam qua ante tranſactionem Paſſauicam, ſubſecutamque religionis conſtitutionem, ingreſſi ſunt viam, repetunt, illorum ſtudio nil conuenientius rati, quam aut Catholicorum de nouo inſtitutas aut inſtituendas

actio-

actiones, iterum eludere, vel ad minus priori exemplo in æternum ſiſtere, quod ſedulo, ſed grauiori ante hac diſpendio efficiunt.

Ordinatione Cameræ Anno 55. communi Statuum voto edita, par. 1. tit. 50. cautum eſt, quotannis deſignato tempore per Cæſaris Ordinumque delegatos & Conſiliarios Iudicium Cameræ hoc modo viſitandum, vt Cæſar Spiram Commiſſarios, Moguntinus ſuos, Coelectorumque ſinguli ſingulos per vices Conſiliarios mittant; Principes bini, Eccleſiaſtici alter, alter laicalis ordinis, alternatim ipſi veniant, & ſuos delegent, eo ſcilicet ordine, quo in Imperij Senatu ſeſſionem habet & votum. Ventũ ergo erat in ordine Principũ Eccleſiaſticorũ ad Germaniæ Primatem, Archiepiſcopũ Magdeburgenſẽ Anno 88. hoc muneris ſibi Ioachimus Erneſtus Marchio Brandeburgicus, nec Archiepiſcopus nec Clericus, imo detentor laicus, per Apoſtatas nulliter poſtulatus, & tam ratione ſtatus quã religionis inhabilis huius Eccleſiæ poſſeſſor, ſibi vendicat; cæteris Proteſtantibus tum ob ſimilem cauſam, tum vt Eccleſiaſtica munia ſibi arrogando clericalem ſtatum confundant, & pedetentim ex Imperio (licet hoc in vtroque, præcipue vero ſacro ordine fundatum ſit) exterminent, ad hoc ipſi fideliter, & velut in communi cauſa ſtrenue aſſiſtentibus; non tam quod ſperarent hoc ſe impetraturos (probe enim ſciebant Catholicos, vti votum & ſeſſionem in Imperij Senatu ipſi ſuique ſimilibus ob notoriam inhabilitatem iam pridem negarant, imo eius aliorumque ereptorum

ptorum Archiepiſcopatuum, Epiſcopatuum, reſtitutionem à Cæſare Anno. 82. & anteà rogauerant, hoc nunquam conceſſuros) quam vt hac occaſione arrepta ordinarias Cameræ viſitationes, quæ tam corrigendis huius iudicij defectibus, quam expediendis remiſſionibus (ſi quæ à ſententijs latis interpoſitæ eſſent) adinuentæ & inſtitutæ erant, impedirent, atque ita vltimum iudicij finem, executionem ſcilicet, ſuſpenſis per reuiſionem ſententijs, ſubuerterent. Cuius mali voti (prô dolor) compotes facti id effecerunt, vt in hodiernum vſque diem ordinariæ viſitationes omnium afflictorum dolendis ſuſpirijs immobiles hæreant.

Ecce vt pacis celebris illa conſtitutio, qua Catholicis Eccleſiæ ſuæ, earumque iura ſalua eſſe deberent, qua deſciſcentes ab auita fide, Clerici à bonis & beneficijs cedere iubentur, nec vltra ſeu eligendi ſeu poſtulandi jus habent, ab his reuerenter habita ſit.

Indignum autem Cæſari videbatur, vt ob has iniquas ſatis Magdeburgici, aſſeclarumque circa viſitationes motas prætenſiones, in hoc glorioſo & ſacro Imperio ius & æquitas deſideraretur. Collatis itaque conſilijs Anno 94. & 98 in comitijs decretum, & pragmatica ſanctione inductum fuit, hac lite ſuſpenſa, deinceps Iudicium Camerale per certos ad id deputatos ſtatus viſitandum, omneſque & ſingulas (nulla prorſus exceptâ) reuiſiones ab ijſdem deputatis definiendas, & expediendas eſſe: ſalubre conſilium; ſed qui depreſſam & eradicatam,

quam erectam optabant in Imperio Iuſtitiam, hi, detecta hac latebrâ, aliam comminiſcuntur.

Inter alias reuiſionis cauſas quatuor erant, quæ à Iudicio Camerali, paribus in religione Aſſeſſoribus definitæ erant, vna *Prioris ordinis Carthuſianorum in Grunauio actoris contra Ludouicum Comitem ab Oettingen*; altera *Priorisſæ Cœnobij Diuæ M. Magdalenæ actricis, cōtra Senatū ciuitatis Argētoratenſis*, Tertia, *Prouincialis ordinis Carmelitarum contra defuncti Ludouici & Philippi ad Hirſchorn pupillorum tutores*, & Quarta *Domini Epiſcopi Spirenſis contra Marchionem Badenſem & conſortes.*

His ſententijs non in pace religionis, ſed iure communi & alijs prophanis Imperij conſtitutionibus (quibus quiſque in poſſeſſione bonorum, iuriumque ſibi competentium, contra deiectores, turbatoreſque quouſque cauſa principalis iure deducatur, conſeruandus) fundatis, reſeruato petitorio, reis ablatorum reſtitutio, cenſuum ſolutio & ſimilia iniungebantur, offenſiones vetabantur, &c. Anno itaque 1601. cùm vigore ſupradicti receſſus ad extraordinarias reuiſiones Spiræ conueniſſent deputati Proteſtantes, qui vnà cum cæteris Statibus omnes ſingulas cauſas nulla prorſus excepta reuidendas eſſe, Anno 98. decreuerant, iterum ſibi ſuæque cauſæ metuentes reſiliunt, opus reuiſionis, niſi quatuor ſuprà nominatæ cauſæ, aut ſi quæ ſimiles adhuc intercident, ſemoueantur, aggredi prorſus recuſant; quod cū Catholici, quibus ſupradictis actoribus & Ec-

cleſijs

cleſijs ius; ſuum per ſententiam acquiſitum fundatoque à parte reorum per ſubmiſſionem & arrhæ depoſitionem iudicio reuiſorio, remittere licitum non erat, recuſarent, ſeceſſum faciunt, & quemadmodum antea ordinarias, ſic nunc inordinarias quoque claudunt ex voto reuiſiones; facta nunc cuilibet impunè contra Ius & Imperij leges, debilioresque, & quam maximè inermes religioſos, peccandi licentia.

Paſſim ergo quiſque hoc remedium reuiſionis, quod iacet, implorat, & quæ per reuiſiones pendet executio, omnes quaſi Cameræ Imperialis ſententias eluſorias reddit atque ita, vt ſupradictum eſt, grauiori iam diſpendio ob jus iam quaſi in vniuerſo præpeditum, Imperij ſacrum forum occludunt. Huius prætenſæ exemptionis vti aſſolent, cauſas aliquas exhibent Aiunt enim has cauſas in pace religionis fundatas, atque ab intellectu eius dependere ideoque à Camera incõpetenter deciſas, & ad Statuum amicabilem cõuentionem, non iudicium pertenere.

Ab ipſis Cameralibus dubium hoc Anno 57. Statibus propoſitum fuiſſe, vtrum ſcilicet Prouincialibus proceſſus ex pace religionis decernendi, eiuſque reſolutionem adhuc pendere, Cameram ergo hac non exſpectata nulliter judicaſſe.

Actores eſſe extraneos nulli Satuũ cõiũctos.

Reformationem cœnobiotum in ipſorum territorijs ſitorum ipſis licitam: ergo?

At vt fatentur ipſi vtriuſque religionis iudi-

ces Aſſeſſores, deciſiones hæ, nudum concernunt poſſeſſorium, rationesque ſuas non in pace religionis, ſed iure communi, alijsque prophanis Imperij conſtitutionibus habent: atqui eſto, cauſam habeant vt aſſerunt, nunquid præter ſtatus Eccleſiaſticos & alij Clericalis ordinis homines hac lege, ſalui eſſe iubentur? nunquid Cameralib. vt ipſis grauatis ius impertiantur, iniunctum eſt? nunquid conſtitutio quæ maximè laborabat, vt iã prophanatis aliquib. Eccleſijs & Monaſterijs, quæ ſupererãt, à ſimili inuaſione & innouatione tuta & libera eſſent? Nunquid Catholici illorum æterna renuntiatione hæc redemerunt? aut pretium ergo, aut mercem reddant, ſi iuſti ſunt.

Iterum, dubium à Cameralib. An. 57. ortum, vt dictũ eſt, ad has cauſas non pertinet, & ſi pertineret, deciſũ id certe eſt à Cæſare & Statibus. An. 66. nec vlterius à iudicibus dubij loco habitum eſt, ſicut & immerito dubiũ dicitur, quod in claris verbis dubium nõ habet ſenſum: animus iudicum ex præiudicijs patet; ex hoc enim capite, nõ obſtante dubio (ſi quod nunquã fuit) proceſſus varij in Camera decreti, vt in cauſa *VVilhelmi Brandt Prouincialis Ordinis Prædicatorum contra Baden* Anno 61. *Matthiæ de Monte Carthuſiani Ordinis Viſitatoris contra Erffurt*, Anno 63. *Prioriſſæ & Conuentus* Monaſterij *Lauuingen*, contra VVolff: Comitem Palatinum, Senatumque ibidem Anno 63. *Ioannis Maleri* Prouincialis Ordinis Carmelitarum contra *Hermanum Comitem in Neuuar*. ratione

Mona-

Monaſterij in Moers Anno 68. Carthuſiæ in *Grunauio*, contra poſſeſſores comitatus *VVertheimenſis*. An. 76. *Prouincialis* Ordinis D. Auguſtini contra ciuitatem *Lindauu*, Et in tribus diuerſis cauſis *VVormbs* contra *VVormbs*, Anno 85. & 87. Ex quibus, alijsque his ſimilibus, quale Cameralibus de hoc dubio iudicium fuerit, clarum eſt. Quin imo à Statibus ipſis Auguſtanis Anno 83. tempore viſitationis reprehenſi ſunt Camerales, quod ob quæſtiones circa intellectum pacis huius incidentes, cauſas indeciſas relinquerent, iniunctumque ipſis, vt in cauſis religionis pro conſcientia & fide data, jus adminiſtrent; quemadmodum id ex inſtrumento proteſtationis, primum quidem à Brandenburgicis, liberiſque ciuitatibus exhibito, poſtmodum autem ab alijs approbato liquet, cui hæc clauſula formaliter inſerta eſt, quod ſcilicet merito in his(intellige cauſis ex violata religoinis pace ortis) maioribus votis locus eſſe debeat. Sed & quomodo proceſſum Epiſcopi Spirenſis contra Baden dubio Prouincialium accommodant, niſi quod abſtractione præciſionis hic Epiſcopum vt nudum Epiſcopum, ab incorporato ſibi Status jure abſtrahant, & vniuerſalia architectentur?

Eſtne denique in Imperio caſus, qui à iudicio ſit exemptus? An ideo religioſis jus denegandum, quia exteri? (quamuis certè exteri non dicendi, qui Imperij neceſſitatibus, vt hi, contribuunt) Eſt ne hoc pro Imperij decore, vt quod Saracenis & infidelib. datur, id Chri-

ſtianis & miſerabilibus quidē perſonis denegetur? quæ temeritas hæc eſt, laudabile hoc tribunal non viſis actis aut actitatis, nullitatis arguere? nonne prius reuidenda quàm reijcienda eſt ſententia?

Sed competit illis jus reformandi Cœnobia aduerſatur hoc textui, & ſi permiſsū eſſet, quis non videt Religioſis non minus quàm Ruſticis ſaluis bonis & prouentibus ſuis, jus migrandi ex lege competere? Inuertitur hic ordo, & qui eiectis religioſis, bona eorum ſibi vendicant, fundationes immutāt, ex templo ſtabula, granaria aut ſimilia faciunt, reformare (ſi Dijs placet) & Eccleſiam ab erroribus, imò à bonis purgare dicuntur. Sed rationibus fruſtrà cum iis contenditur, qui rationibus non vtuntur. propoſitum ipſis eſt in Imperio iuſtitiam euertere: id quouis modo, ſi non veris, at apparentibus argumentis efficere nituntur; quæ licet penitiùs, & ad lucernam luſtrata, leuiſſimè diſparent, hic tamen minis & armis ſtipata, de expugnato quaſi Camerali iudicio iam triumphant.

Reſtabant adhuc duo, afflictis Catholicis, juſtitiæ fruendæ media, quibus hactenus viuūt, Aula ſcilicet Cæſaris aut iudicium Cæſareum, decidendis Imperij negotijs inſtitutum, & Comitia, hoc eſt, Cæſaris Statuumque intra ſe; aut vnanimis aut plurium deciſio, in hæc iam dudum cimiculos agunt. Blaſphemi erant, qui anteactis temporibus Cæſaris poteſtatem in dubium vocabant, id cum ab illis, qui ſe fideli-

tatis

Digitized by Google

tatis & obedientiæ præſtito homagio, neque dem conſilio, vbi imminuendæ eius authoritatis ſermo ſit, interfuturos jurejurando obſtrinxerunt, palam experimur.

Negant Cæſari juriſdictionem in Status, eorumque Subditos competere, ſed eam plenariè, &, vt Iuriſconſulti aiunt, priuatiuè in Cameram, ſola, in cauſis fractæ pacis reſeruatâ concurrendi licentiâ, translatam. Cognitionem circa Ducatus & Comitatus Imperij feudales ita Cæſari permittunt, vt ea paribus & Curiæ & religionis ad nutum eorum demandetur, atque ita Romanorum Imperatorem, in quem olim populus Romanus omnem juriſdictionem tranſtulit, quique velut fons & ſcaturigo omnis dominij, Statibus eam quam in ſæcularibus habent poteſtatem, clementiſsimè communicauit, & ſceptro & diademate ſuo exuere conantur; non aduertentes obſtructa ſcaturigine, riuulos exſiccari, & proſtrato ſceptro Imperatorio, ſubditos ſuos ſua quoque ſubiectione & obedientia ſolui, nec diutius in Imperio Principes quàm Imperatores futuros.

Sed enim cælum & terra dehiſcat, ruat admiranda iuxta ac veneranda Imperij Romani facies, dum Iuſtitia conculcata, Catholicorum bona occupata ſecurè poſſideant, & quæ ſuperſunt, pari libertate quicquid de religione pax ediſſerat inuadere, & conuaſare, & tandem qui ipſos in contubernium receperũt, Catholicos & Catholicam orthodoxã fidem,

 ſummo

ſummo ingratitudinis exemplo ex Imperij finibus eijcere & relegare queant.

Sed vt agonizantibus vires concreſcunt, ita Catholici interitum cognoſcentes, pro aris & focis ſibi euigilandum eſſe ducunt.

Vt ergo cauſæ æquitas, ita pro Cæſare pugnant Catholici. His aſſiſtunt aliqui quoque laudabiles Imperij Auguſtanæ confeſſionis Status, qui huius conſilij pertæſi, rem vt decet accuratius expendunt, & patriæ interitum auerſantur & dolent. Negat ergo Cæſar, & qui ab eius partibus ſunt, ſe eam quam à Deo & Electoribus habet Iuriſdictionem à ſe abdicaſſe, & Cameræ contuliſſe: hoc enim, inquiunt, quod Cæſaris & Statuum commune eſt Tribunal, ob abſentiam Imperatorum bellis, aliiſque negotiis extra Imperium detentorum, multitudinem litium & cauſarum, in laboris & ſolicitudinis partem Cæſar aſciuit, eique Conſilio Ordinum inter Status & eorum ſubditos, certa lege & modo cauſas definiendi, ordinariam facultatem attribuit.

Hinc vti ante, ita poſt eius inſtitutionem Cæſar innumeras cauſas, abſque litis aut partium differentia in hodiernum vſq; diem definiuit: commiſsiones (quas nunc auerſantur, aut paribus in religione demandari volunt) pro libitu decreuit, imò à Cameræ Iudicio multos Status exemit, & ad huc nunc eximit, in cuius rei teſtimonium Electores, Principes, Comites, Nobiles, omnisq; ordinis ſtatus producuntur, qui ſi volent, teſtabuntur Cæſarem quoq;

reſeruatam ſibi de maioribus feudis cognitionem, non ad hunc præſcriptum modum, ſed abſolutè pro arbitrio, data occaſione exercuiſſe. Breuitatis ſtudium, & rei euidentia non ſinit rem exemplis comprobare; luculenter propriæ teſtabuntur ipſorum conſcientiæ, hoc pactò nil præter nomen Cæſari remanere, & verò eũ quouis Dynaſta inferiorem futurũ.

At quæ hæc mutatio? qui paulò ante Cameræ iudicium plenis velis impugnabant, hi rejecto nunc Imperatore omnes cauſas eò pertrahũt mirâ aſtutiâ, qua verò nõ niſi inſcios fallunt: ſciunt nimirum omnes Cameræ lites immortales, & ob impeditum reuiſionis judicium fine & excutione carere.

Pares vtriuſque religionis in aula Cæſarea, Cæſareisque cognitionibus Iudices volunt, vt quæ inter ipſos & Catholicos ortæ ſunt & oriuntur quæſtiones, Conſiliariis inter ſe non conuenientibus, ſed votorum numero paribus, ad exemplum Cameræ in perpetuum indeciſæ maneant: id demum ſatagunt, vt illorum voluntati expoſiti Catholici, jure & judicio careant. Circumſcribuntur hi certè, niſi æqui ſubueniant Iudices.

Iterum ergo Cæſar pro paterna ſua in Patriam cura, hiſque euellẽdis malis, iuſtitiaque reſtauranda, Anno 1603. comitia Ratisbonæ indicit: comparent illi quidem, ſed diuerſis ab Imperatore, Statibuſque pacificis, ſtudiis: quamobrem cùm hi receſſum Imperij Anno 98. atque expeditionem æquabilem omnium

ſingularumq; reuiſionum vrgerent, illi quatuor ſuprà dictas cauſas, ijſq; ſimiles exauthoratas vellent, Senatumque Imperij nouo hucuſque & inaudito exemplo deſererent, nihil actum, ſed in Cæſarem, Electoreſque promouendæ iuſtitiæ cura reiecta eſt: cumque diuerſis celebratis Diætis negotium hoc fruſtra tractaretur, tandem ad infelicia illa comitia, 1608 ventum eſt.

Sciendum porro hic, cum Proteſtantes exhibitis quibuſdam contra Catholicos querelis (ne ſcilicet ipſi ſoli Rei viderentur) à Cæſare admiſsionem ad beneficia Eccleſiaſtica peterent, aulicum eius conſilium incuſarent, atque alia ſimilia ad liberiorem viuendi modũ pertinentia flagitarent: Cæſarem Anno 90. Iulij 27. ponderatâ cauſæ iniquitate, ipſorum petitiones reieciſſe, quas hucuſque ſuppreſſa hac deciſione nequicquam vbique repetunt.

Anno 1608. iterum celebrantur comitia. facta igitur, vt moris eſt, propoſitione Cæſaris, diu inter Legatos ordinum de ordine conſultationis, & num de pretito pro arcendis infidelibus ſubſidio, primo loco deliberandum nec ne, diſceptatum eſt: quo tandem concluſo nouis erumpunt artibus: aiunt enim interno prius, quàm externo occurrendum periculo fiduciam inter Status conciliandam, Cameræ curſum promouendum, & renouandã de pace religionis conſtitutionem, imo etiam tranſactionem Paſſauienſem, præclare id quidem ſi inſidijs res caruiſſet.

Conſtat

Conſtat ex pace religionis nullā in Imperio præter Catholicam fidem & Auguſtanam confeſsionem licitam, cæteras omnes damnatas & excluſas eſſe. Hæc Auguſtana confeſsio pauciſsimos in Imperio habet Aſſeclas, qui tamen pacis & æquitatis amantiores, beneuolentiam quam Catholicis exhibent, ab ipſis quoque experiuntur. Ceteri quotquot Eccleſiam deſeruerunt, confeſsione hac quoque exploſa & exſibilata, nouis opinionibus adhærent. Hi omnes ergò renouando conſtitutionem ſe quoque ingerere, & pro vna Auguſtana innumeras alias introducere confeſſiones ſtudebant: mens quoque illis erat, vt iterum expunctis Catholicorum actionibus, relictis tot Epiſcopatibus & Cœnobiis, quicquid ab Anno.55. in conſtitutionem commiſſum eſſet, id velut generali iubilæo, exemplo prioris tranſactionis remitteretur, pace deinceps quaſi noua condita & promulgata; Verum vt Catholici has inſidias aduertiſſent, propoſitumque illud conſtitutioni contrarium, Imperioque periculoſum, hoc autem pijs & Catholicis mẽtibus illicitum, vt quæ in profanationem ſacrarum fundationum ſiue directè ſiue obliquè conſentire non poſſent, re diligenter examinatâ deprehendiſſent, viſum ipſis fuit, vti & Auguſtanis quibuſdam, his indignis petitionibus non deferre. Dicebant ergo hanc renouationem ab ipſis, vt qui pacis leges quàm diligentiſsimè obſeruaſſent, ſeque, in perpetuum obſeruaturos ſponderent, immeritò & ſine

ſine ratione peti, quod ſi res fuco careat, & renouatio abſque reſtrictione aut ampliatione deſideraretur, Catholicisq; ea, quæ contra legem ablata ſunt, reſtituerentur, aut actiones ſaluæ eſſent, ſe conſenſuros.

Hic verò illi debacchari, ferrum & flammam minari: dolebant enim detectum[ ] conſilium, remque minus ex voto ſuccedere. Itaque jam ab antiquo, & vbique vſitato conſultandi modo, qui & in jure, Bulla aurea, variiſque Imperij receſſibus, & ſemper obſeruata Imperij conſuetudine fundatus eſt, recedunt, nolũtque vlterius Statuum placitum dici, quod maiori Statuum numero placuit. Hic ergo iam alteri medio, comitiis ſcilicet publicis bellũ indicunt: rem certè ſagaciter in fundo aggreſſi, cum hac ratione modus non ſupereſſet, deinceps quicquam in Imperij Senatu ſtatuendi aut definiendi, parq; eſſet Cameræ & Comitiorum effectus. Itaque hac iniecta remora, Imperij cõſilium diſsipant, & Sereniſſimo Archiduce Ferdinando Commiſſario Cæſaris eos ad meliorem frugem fruſtra adhortante, ſumma Imperatoris & Imperij ignominia, ſummoq; Statuum damno, inſalutato hoſpite diſcedunt. Videbant iam ſtudia ſua Catholicis innotuiſſe, cuniculos deprehenſos, eluſaſque artes, Cæſarem pro ſua juriſdictione ſtare, perſuaſionibus vanis locum amplius non eſſe. Itaque iam non vltra diſſimulatā, ſed aperta vi negotium tractandum rati, præmiſſo quaſi fæciale ſuæ cohortis principe, qui Cæſarem eiuſq; Conſiliarios minus rectæ adminiſtratæ

iuſti-

juſtitiæ arguat: atque deinceps Imperium per ipſos adminiſtrandum iri ſignificet, conſpirationem ineunt, conſilioque aulico, & ijs denique omnibus, qui jure ab ipſis aliquid repetiiſſent, ad beneficia Eccleſiaſtica acceſſum negaſſent; & vt vno verbo dicam, ipſorum iniquiſſimis poſtulatis ſuffragati non fuiſſent, bellum denunciant, ſe poſthac nullam pro Catholicis ſententiam, multò minùs executionem ex aula paſſuros, quod ſi ſimile quid attẽtatum fuiſſet, ſe coniunctis viribus, armata manu, ad extremum reſtituros: quin imò quæ iam definita, executioniq́ue mãdata eſſent, horum retractationem acerrimè depoſcunt; Ciuitatis Donavvertanæ, quæ præuia legitima cauſæ cognitione, ob inobedientiã & contumaciam in Cæſarem, aliaq́ue in Imperii leges peruicaciter commiſſa, Sereniſſimo Duce Bauariæ ad mandatum Cæſaris exequente, banno mulctata, atque in ordinem redacta erat, reſtitutionem (extorſerant enim iam ante abſolutionem) minis exgiunt. Cum autem Cæſar in præiudicium Ducis Bauariæ, qui ab executione facta, quo vſq; impenſæ in eam collocatæ, ſibi à Reis refunderentur, meritò ciuitatẽ detinebat, cæteroquin nihil ipſis de ſtatu aut libertate derogans, huic petitioni annuere nõ poſſet, Ciuitatibus quibuſdã liberis hanc rem ſignificãt, agi de ipſorũ libertate, ſimilesq; executiones ipſis imminere, præſidiũ ipſorũ non in Cæſare, ſed ſua cõfœderatione repoſitum, atq; ita ipſas plus nimiũ credulas nõ leui fortunæ ſuæ iactura, (vti experti ſunt, & niſi reſipiſcant

ſipiſcant, grauius, at ſerius experientur) irretiunt, hisque in conſortium ob neruum quo pollebant, aſſumptis, militem cogunt. Et vt ſileamus quid in terra Iuliacenſi (quam Cæſar vti Iudex partibus inter ſe diſcrepantibus, ad finem iudicij victori ſaluam volebat) ſpretis mandatis & commiſsionibus Cæſareis, perpetrarint, primùm quidem Rheni, & Franconiæ Eccleſiaſticos ſtatus, nihil ſimile metuentes obruunt, cômeatum à ſubditis extorquent, agros depopulantur, nihilque hoſtile intermittunt, tandem diſsimulatâ expeditionis cauſa in Alſatiam & Epiſcopatum Argentoratenſem mouent, ciuitates ibidem celebriores obſident, expugnant mœnia, templa, domus diruunt, matronas, virgineſque proſtituunt, & barbarorum more in eos, à quibus ne verbo quidem læſi erât, crudeliſſimè ſæuiunt & graſſantur. Nec dubium, niſi Catholicorum militem, qui ob coniurationem inter illos factam, iam defenſionem ſuam præmeditati erant, in Bauaria præſenſiſſent, non ſolum occupata loca retinuiſſent, ſed & vlterius in Catholicos vires ſuas exeruiſſent.

Videbant Catholici iam de pace religionis & prophana, cæteriſque Imperij conſtitutionibus actum, ſententias in Camera obtentas ob interpoſitas & ſuſpenſas reuiſiones eludi, aulam Cæſaream, Cæſariſque auxiliatrices manus occludi; demum ſubſidium Statuum ob diſſipata Comitia ſibi ereptum, ſicque & jure & Cæſare deſtitutis, ſolum in propria defenſione

ſione ſuam ſalutem re ſidere. hanc defenſionem ita concipiunt, vt tum demum vſui ſit, cùm quis contra jura Imperijque leges, approbatam in Imperio conſuetudinem vi aggreſſus, Iudicis & juſtitiæ remediis deſtitutus eſſet, hoc vnico propoſito fine, ſaluis conſtitutionibus, ſalua Imperatoris authoritate, repreſſis turbatoribus, pace in Imperio firmatâ, quiſque in ſuo à prædationibus & latrocinijs liber, ſub lege & Imperatore tutò degeret. Hac ergo defenſione obtuſus hac vice confœderatorum enſis, & qui nuperrimè pacē pacem, fiduciam fiduciam inclamabant, hi nunc rebus fortiter (ſcilicet) geſtis, relictis ruinis, fuſo innocenti ſanguine, domum inglorij reuertuntur. Eximiam vero laudem, &c.

Defungitur intereà ſapientiſſimus Rudolphus Imperator, Interregni prouiſione Palatino ſcilicet & Saxoni Electoribus, pro diſpoſitione Bullæ aureæ, relictâ. Iura autem prouiſorum ſunt poteſtas exercēdi judicia, ad beneficia Eccleſiaſtica præſentandi, recolligendi reditus & prouentus, inueſtiendi de feudis, Iuramenta fidelitatis vice, & nomine Sacri Imperij recipiendi, quæ tamen per Regem Romanorum poſtea electum ſuo tempore omnia innouari, & de nouo præſtari debebunt, feudis Principum duntaxat exceptis, quorum inueſtitura Cæſari reſeruatur, verba ſunt legis. Hanc commoditatem opportunè nanciſcitur Prouiſor Rheni confœderatorum director, breuiq; interregni tempore, ſedulum agit Cæ-

ſarem

ſarē. Itaque refractarios illos, qui Aquiſgrani, non obſtante defuncti Cæſaris ſententiã & executione, eiurataque vlteriori machinatione & rebellione, Magiſtratum à Caroli Magni temporibus abſque interruptione deiecerant Catholicum, ſibiq; gubernacula arrogauerant, hos cõtra dictam executamquè ſententiam, hos inquam violentos damnatoſque pacis turbatores & inuaſores (ob communem ſcilicet religionem) remotis Catholicis, qui jure & Imperatoris decreto ciuitatem adminiſtrabant, in raptis ſubſellijs confirmat, vbiq́ue præficit, ſicque quod Cæſari negant, non tantum religionis cauſa ortam controuerſiam determinat, ſed etiam in hanc regiam ſedem hucuſque non viſam ſectam, contra expreſſam religionis pacem inducit, Cæſariſque ſententiam ſummo cum dedecore, ſummaque iniquitate retractat.

Lis erat inter Caſtrum & Ciuitatem Fridberg, vtri Status Imperij iura competerent, hanc defunctus Cæſar commiſſione diremerat reſtabatque effectus, Cæſaris morte præuentus; hoc non attento, quod Aulici conſilij decreta nihili faceret, non audito Caſtro, contra latam ſententiam præpoſterè partes ad cauſam de nouo deducendam, ad Cameram remittit, Ciuitati Biberacenſi ſimile damnum infert, ſibiq; Vicario plus quã Cæſari licere exiſtimat, innumeriſque modis Catholicos premit.

Quot elargiones vectigalium aut expeditiones

nes ſibi aſsūpſerit,ſpē de aperiēdis Imperij feudis(quomodo curiā facilè omni caducitate priuaſſet)ſuis cōceſſerit,ſicq; alienationes ſibi inhibitás commiſerit, hæc quia minora ſunt, omittuntur, donec tandem Dei nutu, Electorumque ſuffragiis, Clementiſſimus juxtà ac Fortiſſimus Matthias Imperio præficitur, hiſque prouiſionibus finem imponit.

Hic turbatum, & in partes quaſi ſciſſum Imperiū videns, patriæ, paciſque amore, proſtratam juſtitiam erigere, ſtatusque priſtinæ beneuolentiæ reſtituere, ſumma cura, ſummoq; ſtudio aggreditur, conſcribitque Electorum conſilio, quæ nuperrimè cœpta ſunt Anno 1613. comitia. Comparet Cæſar, comparēt omnes propè Catholici Status, & cum ipſis laudatiſſimus Haſſiæ Princeps Ludouicus, cōfœderati à priori ſententia nihil immutati, ſuos mittunt.

Catholicis omnibuſq; bonis animus geſtiebat, (ſperabant enim benigniſſimi Imperatoris præſentiam, Electoris Saxoniæ principis æquiſſimi adhortationes, ſuo fructu in emolliendis concitatorum animis, & pace reſtauranda non cariturās,tantoque magis,quod inter deliberanda primum locum Iuſtitiæ punctus obtineret) ſed prô dolor præmaturo gaudio.

Vt enim publicata propoſitione tria Imperii conſilia, Electorum ſcilicet, Principum, & liberarum vrbium pro more, ſuo quodque

loco,conueniſſent, eſſetque maioribus votis v-biqve concluſum, deliberationem de reſtituenda Iuſtitia, vti maximè neceſſariam & digniſſimam, ita cæteris anteponendam, ſoli reſiſtunt confœderati, incuſant iterum hunc ſecundum compluria vota concludendi modum, eoque ſe nolle aſtringi, quin potius conſilia deſerturos, palàm teſtantur.

Militabant pro vtroque & concluſo & cōcludendi modo, ſimul Catholici & Auguſtanæ Confeſſionis Status, eorumque Legati: & meritò, alia enim non dabatur via, cùm ſi ſecundùm Saniores (quos philautia ſuadente ſe eſſe putabant)procedendū,& de hoc ipſo quoque maioribus relinquendum eſſet iudicium. Igitur differri negotium petunt, obtuliſſe ſe Cæſari grauamina, ante omnia horum expeditionem exſpectandam.

Obtulerant certè ſcriptum quoddam Cæſari, quo non tam ſupplicabant, quàm imperabant, & qui totum Imperii ordinem, vt ex ſupradictis patet, turbarant, Catholicos innumeris modis afflixerant, hi nunc ad inſtar lupi Aeſopici, ſe à Cæſare & Catholicis grauari conquerebantur, meritò ſcilicet, quòd exemplo edocti, iam nō vt ante actiones ſuas remittere, & incertæ pacis ſe vlterius committere vellent Catholici. Itaque in iuriſdictionem Cæſaris, eiuſque tribunal aulicum primum impetum faciunt, hoc vti & ſupradictum eſt, deletum volunt, quòd nimirum iam ſolum grauatorum aſylum eſſet, atque inde eorum in

leges

leges & conſtitutiones Imperij conatus jure reprimerentur. Vrgent reſtitutionem Ciuitatis Donavverthanæ, nolunt ſupremum Iudicis in Camera officiū deinceps Eccleſiaſticis Principibus attribui, Præſides Cameræ ſuæ ſectæ poſtulant, & in vtroque Cæſari, cuius hac in re liberum arbitrium eſt, contra Cameræ ordinationem leges præſcribunt. quicquid Interregni tempore à Prouiſore Aquiſgrani, Fridbergæ, Biberaci, aliiſque locis decretum, id è veſtigio confirmatum deſiderant, atque ita pientiſſimæ memoriæ Cæſaris æquiſſimas ſententias annihilatas, ſuas autem retractationes & æquitati & juri diſſonas vigere volunt.

Cameræ judicium paribus in Religione Aſſeſſoribus conſtare petunt, quaſi non cuiuis Statui ſuæ religionis hominem præſentandi facultas, eſſet. Magdeburgenſis Archiepiſcopatus, ſimiliumque Eccleſiarum inhabiles detentores, vt Eccleſiaſticos ad ſeſſiones & votum in Imperij Senatu, ordinariasque Cameræ viſitationes admitti flagitant, vt in Cōſilio numeroſiores, alienis bonis opulentiores, aut votis aut vi, Eccleſiæ Romanæ, primò quidem in Imperio, dein vicinis locis leges dicant; qui ſuperſunt Archiepiſcopatus, Epiſcopatus, aliaſque Eccleſias ſibi vendicent, eradicatoque paulatim Eccleſiaſtico ordine, ne veſtigium quidem priſcæ fidei (quod ipſorum omen Deus auertat) remaneat.

Abominantur eos, qui pro recuperandis vi-

olenter ereptis Cœnobijs, prouincialibus proceſſus decernunt, verentur quippe reſtitutionem, quam ſe nec poſſe nec velle admittere paſſim & liberè profitentur, egregia ſcilicet Chriſtiani hominis vox, qui, quod Deus, æquitas, jus, juſtitia, volunt, hoc ſe nolle intendit.

Incuſant denique Catholicos, quaſi pacis religionem (quam ipſi nunquam obſeruarunt) temporaneam, dicant, ſed abſque ratione.

Iura ſummi Pontificis, quæ exigua ſatis apud Catholicos in Imperio remanſerunt; ea prorſus eliminata volunt, neque enim in ſpiritualibus, neque temporalib. ſuperiorē ferre poſſunt, qui vtriuſque poteſtatē ſibi vendicāt.

Eccleſiaſticam juriſdictionem pace religionis in territorijs Catholicorum reſeruatam auerſantur.

Queruntur gregalibus ſuis conſecrata ſepulturæ loca denegari: cùm id velint jura, nec ipſi vllam in conſecratione vim ponant.

Petunt in locis Catholicis ſuæ religionis exercitium, idq́; certè contra pacem, cùm tamen ab ipſis in liberis quibuſdam Ciuitatibus, vbi ante & poſt pacem continua ſerie vtraque religio viguit, Collegia & cœnobia diuerſa adhucnum reperiuntur, Catholicis ad omnes dignitates, honoresq́ue publicos via præcludatur, Campanarum vſus, & ſoliti ſepulturę ritus interdicantur; imò nulli deinceps in municipium, contra expreſſam pacis ſanctionem, admittātur, ſimiliaq́ue jura ſimili quoque jure

nixa

nixa cupiunt, & quod euertendo Comitiorum fundamento neceſſarium erat, ſubiungunt, ſe modum per maiora concludendi in Imperij ſenatu ferre non poſſe, quin ſi quid hoc pacto deinceps conſtitutum, decretumùe fuerit, huic ſe non ſubſcripturos, publicè proteſtantur.

Vltimo Cæſarem æquitatis (quam oderant) admonent, fiduciam inter Status (quam ipſi euerterant) conciliari petunt, ſicque finem ſcripto faciunt.

Volebant autem Cæſarem his poſtulatis abſque mora, & antequam ad Imperij deliberationes progreſſum fuiſſet, annuere, hac adiecta comminatione, ſe alioquin comitijs intereſſe non poſſe.

Imperioſa certè, ne dicam, inſolens Legatorum pretitio, ſed quæ ſtudiis iam dudum præconceptis conueniebat. Venerant enim non conſultatum, ſed criminatum; leges dare & non recipere, id ergo ſtrenuè actitant.

Cæſar poſtulata hæc grauiora videns, quàm vt ea tàm breui tempore, & ad placitum illorum expedire poſſet, ſcriptum benignè recipit, ſpondet ſe querelis, durantibus adhuc Comitiis, pro jure & æquitate ſubuenturum: hortatur, rogat inſuper vt interim, pro ſumma Imperij neceſsitate conſilium frequentent. Idem Catholici, aliique Auguſtanæ Confeſſionis Status obteſtantur, intempeſtiuè iſta vrgeri exiſtimantes, cùm hac de cauſa potiſſimum comitia indicta eſſent, & quod conſilio

Statuum definiendum eſſet, id ante conſilium præiudicio rogaretur, eſſe de reſuſcitanda in Imperio Iuſtitia, vt quod omnes in vniuerſum concernit, primo tractandum, dein particularibus cauſis prouidendum.

Sed Surdis fabula narratur, quò clementior Cæſar, humaniores Status, eò obſtinatiores acrioreſque iſti: quot hi preces, tot illi minas ingeminant, nec demum aliud remedium Cæſar ad manum habet, quàm vt infeliciter hæc incepta Comitia, in aliud tempus differat.

Triumphum igitur de interpellatis comitiis denuò agunt, & quod dixerant, Imperij receſſum, reiectis Cæſaris Statuumque tam Catholicorum quàm Auguſtanorum, vnanimi decreto, reſpuunt, Catholicoſque concepta ſpe fruſtratos, prioribus nexibus, miſeriisque implicatos relinquunt.

Hic Status eſt, quem hodie Romanum Imperium olim omnibus admirandum obtinet: Hæ ſunt miſeriæ, hæ calamitates, quibus Catholici quotidiè vrgentur, & qui vana ſpe in tranſactionem Paſſauienſem, religioniſque pacem inducti, Eccleſiis boniſque ſpoliati, iure, iuſtitiaque priuati, confœderatorumque furori expoſiti ſunt. Hi ſi Cæſaris Catholicorumque vicinorum ope deſtituantur, oneri ſuccumbent, & (næ ominor) eiecta fide, proſtrata diſſolutæ libertatis ſtudio obedientiæ ſplendidum Imperij decus, & eximia Chriſtianorum regna, excitata (quod non vident)

vulgi

vulgi imperitatione, ſpe aut opinione citius corruent.

Sit ergo cuiuis bono nunc liberum iudicium, quinam celebrem illam de pace religionis & prophana legem, cæteraſque Imperij conſtitutiones violarint, qui nam Cameræ judicium interpellarint, patriæ tranquillitatem turbarint; qui nunc demum etiam ſupremam Cæſaris authoritatem conuellere, eius juriſdictionem infringere, atque ita diſſipatis Comitiis Romanum Imperium legibus & juſtitiâ, ſummo ſtudio, ſummâque vi ſpoliare annitantur.

Reos certè & fama & vulgus & proprij facti ſtudijque ſcientia plus quam conuictos arguit, nec iam prudentia illa mixta verſutiam puto, aliud confuſis Miniſtris & malis Cóſultoribus ſuggerere poteſt, quàm vt agnitam ablatorum reſtitutionem rei familiaris tenuitate excuſent, cingulotenus ſcilicet denudandos aiunt Principes ſuos, nec demum ſtatui condecentem ſuſtentationem iis ſuperfuturam, ſi quæ Eccleſiæ ſunt, Eccleſia ſibi repetat, impoſſibilem rem deſiderari. Dictum certè nec fide nec moribus Germanorum dignum. His itaque petitionibus renunciandum, deinceps verò religionis pacem ſanctè & inuiolabiliter ſeruandam, manus à bonis Eccleſiaſticis, nouo & firmiori ad hoc præſtito vadimonio cohibendas, Catholicos nimiæ auſteritatis

 vt qui

vt qui ſtricto juri accuratius incumbant, accuſant, rem totam, vti & grauamina hinc inde exhibita, familiari & amica tractatione componenda: Compoſitionem, compoſitionem, inquam, aut conferentiam ineundam, ſicque pacem publicam conſeruandam eſſe, ſplendidè equidem, & quo Electis propemodum imponunt. At certè Catholici auorum, imò parentum edocti malo, latens hoc venenum plus nimio aduertunt, id enim inprimis volunt, vt Cæſar forum ſuum ſiſtat, quouſque res partium libitu tranſacta ſit: Sed cui quæſo bono ſpes tranſactionis ſupereſt, vbi tranſigentes Rei & Actores? Et quis credat eum ſibi ipſi ſententiam dicturum, qui vigore juris etiam in ſe latam agnoſcere detrectat? nonne vti conſtanter poſtulabit actor, ita & ſedulo negabit reus? in æternum ergo luctabuntur, vbi arbitro caruerint, qui mutuo diffident, atque in æternum hoc pacto quieſcet vindex afflictorum diua manus Cæſaris, quodque dolendum eſt, patria noſtra, relegatâ juſtitiâ, latrociniis implebitur. Deinde ſi quod animo conceperunt ſtudium, penitiùs laruâ detractâ videre velis, quàm poſſunt ſtudioſiſſime laborant, vt in eam orthodoxos denuò viam inducant, quæ nimium credulos anteceſſores ad pacem illam Paſſauiéſem ſeduxit. Ita enim renitentibus Auguſtanis, pacis ſtudio, & futuræ compoſitionis ſpe, Catholici primo quidem Anno 41. actiones ſuas ad tempus, donec ſcilicet Conſilia expedirentur, ſuſpenderunt, Cæ-

ſare

ſare promittente, ſe præmia commiſſione inter religioſas & prophanas cauſas diſcreturum, ſactaque ſanctione, res Eccleſiæ deinceps ſaluas fore. Verum hoc obtento, concilia reſpuunt, & poſt biennium Catholicos adigunt, vt conceſſas inducias, agendi, ad quinquennium producant, promiſsis ſemper nouis pro Eccleſiæ ſecuritate legibus, quibus eos pacis & quietis auidos ineſcabant, ſibiq; magis grauiora tētandi locum parabant. Quid fit? audi poculum amicabilis compoſitionis, quod hodie Catholicis propinant, & vbique venditant. Conſtituunt Anno 48. lites & diſceptationes circa Eccleſiæ bona amicâ commiſſione ſopiendas, aut ſi id fructu careat, à Cæſare jure decidēdas; Viden' antiquas artes. viden' caſſes, & honeſto velo tectas decipulas, quas hodie pari blanditie ſternunt Catholicis? Commiſſione familiari & libera inquam, aut jure rem finiendam ſtatuunt, ſed nec hoc nec illud admittunt, imo indies acerbiores, & Catholicorum benignitate, ne dicam ſomnolentia, Cæſariſque lenitate inualeſcunt, donec vniuerſali velut jubilæo, Paſſauienſi ſcil. tranſactione, omnes Eccleſiæ actiones, & quicquid illis reſtituendum erat, vno hiatu abſorbeant. Hæc igitur ſemita eſt, quæ Paſſouiá ducit, quam ſi vano & inani pacis ſtudio minus cauti ingredientur Catholici, ad eandem dubio procul metam, infeliciter vero magis, imò infeliciſſimè, ad ſummam & extremá Eccleſiæ iacturá deuenient. Quod vti Deus, ita dubio procul omnium Sapientum & bonorum conſilia auertent.

FINIS

DEO GLORIA
&
Pax in terris hominibus bonæ voluntatis.

ANT 131766

Digitized by Google

[illegible] Google

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIO
Vittori
X
2
N